Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 26. novembra 2015*

„Predhodno odločanje — Direktiva 2002/22/ES — Elektronska komunikacijska omrežja in storitve — Pravice uporabnikov — Pravica naročnikov, da odstopijo od pogodbe brez pogodbene kazni — Sprememba tarif, ki izhaja iz pogodbenih pogojev — Zvišanje tarif v primeru zvišanja cen življenjskih potrebščin“

V zadevi C-326/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Oberster Gerichtshof (Vrhovno sodišče, Avstrija) z odločbo z dne 28. aprila 2014, ki je prispela na Sodišče 7. julija 2014, v postopku

Verein für Konsumenteninformation

proti

A1 Telekom Austria AG,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik tretjega senata v funkciji predsednika četrtega senata, J. Malenovský in M. Safjan (poročevalec), sodnika, A. Prechal, in K. Jürimäe, sodnici,

generalni pravobranilec: P. Cruz Villalón,

sodni tajnik: I. Illéssy, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 30. aprila 2015,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za Verein für Konsumenteninformation S. Langer, odvetnik,

— za A1 Telekom Austria AG M. Hasberger, odvetnik,

— za belgijsko vlado J. Van Holm in M. Jacobs, agentki,

— za Evropsko komisijo G. Braun in L. Nicolae, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 9. julija 2015

izreka naslednjo

* Jezik postopka: nemščina.

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 20(2) Direktive 2002/22/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. marca 2002 o univerzalni storitvi in pravicah uporabnikov v zvezi z elektronskimi komunikacijskimi omrežji in storitvami (Direktiva o univerzalnih storitvah) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 29, str. 367), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/136/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 (UL L 337, str. 11; v nadaljevanju: Direktiva 2002/22).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Verein für Konsumenteninformation (združenje za informiranje potrošnikov, v nadaljevanju: združenje) in družbo A1 Telekom Austria AG (v nadaljevanju: A1 Telekom Austria) ker je ta v pogodbah, sklenjenih s potrošniki, uporabljala domnevno nezakonite pogoje.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2002/22

3 V uvodnih izjavah 30 in 49 Direktive 2002/22 je navedeno:

„(30)
Pogodbe so pomembno orodje za uporabnike in potrošnike, da se zagotovi minimalna raven transparentnosti informacij in pravne varnosti. […] Potrošniki naj predvsem uživajo minimalno raven pravne varnosti v pogodbenih razmerjih s svojim neposrednim ponudnikom telefonske storitve, tako da so pogodbena določila, pogodbeni pogoji, kakovost storitve, pogoj za prekinitev pogodbe in prenehanje opravljanja storitve, ukrepi glede nadomestil ter reševanje sporov določeni v njihovih pogodbah. […] Ukrepi za zagotovitev transparentnosti cen, tarif in pogojev bodo povečali možnost potrošnikov, da optimizirajo svojo izbiro in tako v polni meri izkoristijo konkurenco.

[…]

(49) V tej direktivi naj bodo predvideni elementi varstva potrošnikov, vključno z jasnimi pogodbenimi pogoji in rešitvijo sporov ter transparentnostjo tarif za potrošnike. […]“

4 Člen 1 v poglavju I te direktive, naslovljenem „Področje uporabe, cilji in opredelitev pojmov“, določa:

„1. V okviru Direktive 2002/21/ES [Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. marca 2002 o univerzalni storitvi in pravicah uporabnikov v zvezi z elektronskimi komunikacijskimi omrežji in storitvami (Okvirna direktiva) (UL, posebna izdaja v slovenščini: poglavje 13, zvezek 29, str. 367] ta direktiva obravnava zagotavljanje elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev za končne uporabnike. Cilj je v celotni Skupnosti zagotoviti razpoložljivost zelo kakovostnih javno dostopnih storitev z učinkovito konkurenco in izbiro ter obravnavati okoliščine, v katerih potrebe končnih uporabnikov niso izpolnjene v zadovoljivem merilu na trgu. Ta direktiva vključuje tudi določbe o nekaterih vidikih terminalske opreme, vključno z določbami za olajšanje dostopa končnim uporabnikom invalidom.

2. V tej direktivi so določene pravice končnih uporabnikov in ustrezne obveznosti podjetij pri zagotavljanju javno dostopnih elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev. V zvezi z zagotavljanjem univerzalne storitve v okolju odprtih in konkurenčnih trgov ta direktiva opredeljuje minimalni nabor storitev določene kakovosti, do katerih imajo z vidika specifičnih nacionalnih pogojev vsi končni uporabniki dostop po dostopni ceni, ne da bi se s tem izkrivljala konkurenca. […]“

5 Člen 20 v poglavju IV te direktive, naslovljenem „Interesi in pravice končnih uporabnikov“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da imajo potrošniki in drugi končni uporabniki, ki to zahtevajo, pri naročanju na storitve, s katerimi se zagotovi priključitev na javno elektronsko komunikacijsko omrežje in/ali javno dostopne elektronske komunikacijske storitve, pravico do sklenitve pogodbe s podjetjem ali podjetji, ki takšno priključitev in/ali storitve zagotavljajo. V pogodbi se v jasni, razumljivi in lahko dostopni obliki navedejo najmanj naslednji podatki:

[…]

d) podrobni podatki o cenah in tarifah, vključno z načini, na katere se lahko pridobijo ažurirane informacije o vseh veljavnih tarifah in dajatvah za vzdrževanje, možnimi načini plačila in vsemi razlikami v stroških glede na način plačila;

[…]

2. Države članice zagotovijo, da imajo naročniki pravico, da ob objavi sprememb pogodbenih pogojev, ki so jih predlagala podjetja, ki zagotavljajo elektronska komunikacijska omrežja in/ali storitve, odstopijo od pogodbe brez pogodbene kazni. Naročnike je treba o vsaki takšni spremembi obvestiti v primernem roku, najmanj pa en mesec vnaprej, hkrati pa jih je treba obvestiti tudi o njihovi pravici do odstopa od takšnih pogodb brez pogodbene kazni, če novih pogojev ne sprejmejo. Države članice zagotovijo, da nacionalni regulativni organi lahko določijo obliko takšnega obvestila.“

6 Člen 21(1) te direktive določa:

„Države članice zagotovijo, da lahko njihovi nacionalni regulativni organi naložijo podjetjem, ki zagotavljajo javna elektronska komunikacijska omrežja in/ali javno dostopne elektronske komunikacijske storitve, obveznost objave preglednih, primerljivih, ustreznih in ažuriranih informacij o veljavnih cenah in tarifah, o vseh stroških, povezanih s prekinitvijo pogodbe, ter o standardnih pogojih za dostop do in uporabo storitev, ki jih zagotavlja končnim uporabnikom in potrošnikom v skladu s Prilogo II. Take informacije se objavijo v jasni, izčrpni in preprosto dostopni obliki. Nacionalni regulativni organi lahko določijo dodatne obveznosti glede načina objave teh informacij.“

Avstrijsko pravo

7 Člen 25 zakona o telekomunikacijah iz leta 2003 (Telekommunikationsgesetz 2003 BGBl. I, 70/2003, v nadaljevanju: zakon o telekomunikacijah) določa:

„(1) Ponudniki elektronskih komunikacijskih omrežij ali storitev morajo sprejeti splošne pogoje, ki med drugim tudi opisujejo storitve, ki jih ponujajo, in ki vsebujejo določbe o plačilu teh storitev. Pred začetkom zagotavljanja storitev je treba regulativni organ seznaniti s splošnimi pogoji in tarifnimi pravili in jih ustrezno objaviti.

(2) Spremembe splošnih pogojev in določb o plačilu je treba pred začetkom njihove veljavnosti prijaviti regulativnemu organu in jih ustrezno objaviti. Spremembe, ki niso izključno v korist naročnikov, je treba prijaviti in objaviti dva meseca vnaprej. Določbe tega zakona ne vplivajo na določbe zakona o varstvu potrošnikov […] in civilnega zakonika.

(3) Bistveno vsebino sprememb, ki niso izključno v korist naročnika, je treba temu sporočiti v pisni obliki najmanj en mesec pred njihovo uveljavitvijo, na primer z objavo na periodično izdanem računu. Hkrati je treba naročnika opozoriti na začetek veljavnosti sprememb in na njegovo pravico, da od pogodbe do uveljavitve sprememb brezplačno odstopi. […] Spremembe splošnih pogojev in določb

o plačilu ponudnikov komunikacijskih omrežij ali storitev, ki imajo pravno podlago izključno v uredbi regulativnega organa, izdani na podlagi te določbe, in ki niso izključno v korist uporabnikov, naročniku ne dajejo pravice do brezplačne odpovedi pogodbe.

[…]

(5) Določbe o plačilu morajo vsebovati vsaj:

[…]

2. sredstva, prek katerih je mogoče pridobiti najnovejše podatke o vseh veljavnih tarifah in stroških vzdrževanja;

[…]“

8 Zvezni zakon o statistiki iz leta 2000 (Bundesstatistikgesetz 2000 BGBl. I, 163/1999) določa, da je avstrijski statistični urad (Statistik Österreich) med drugim zadolžen za določanje indeksa cen življenjskih potrebščin.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

9 Združenje ima na podlagi avstrijske zakonodaje pravico do vložitve tožb za opustitev uporabe splošnih pogojev, ki pomenijo kršitev zakonsko določenih prepovedi ali dobrih poslovnih običajev.

10 Družba A1 Telekom Austria, ponudnica telekomunikacijskih storitev v Avstriji v razmerjih s potrošniki uporablja splošne pogoje.

11 Navedeni pogoji med drugim določajo, da „[č]e [je] dogovorjena indeksacija v okviru določb o plačilu ali v okviru individualnega dogovora“, „[ima družba] A1 [Telekom Austria] […] pravico zvišati cene za naslednje koledarsko leto glede na dvig letnega indeksa cen življenjskih potrebščin“, hkrati pa je „dolžna upoštevati znižanje [tega] indeksa […] in cene ustrezno znižati. [Družba] A1 [Telekom Austria] pisno obvesti stranko o prilagoditvah“.

12 Prav tako v skladu s temi splošnimi pogoji, „[č]e […] spremembe niso izključno v korist strank, [družba] A1 [Telekom Austria] te spremembe – če te veljajo tudi za obstoječe stranke – objavi dva meseca pred začetkom njihove veljavnosti. Bistvena vsebina sprememb, ki niso izključno v korist strank […] se strankam sporoči v pisni obliki, na primer z objavo na računu, vsaj en mesec pred začetkom veljavnosti. Obvestilo o bistveni vsebini sprememb vsebuje tudi obvestilo o pravici do brezplačne odpovedi pogodbe in odpovednem roku.“

13 Poleg tega ti splošni pogoji določajo, da „[s]premembe cen zaradi dogovorjenega indeksa ne dajejo pravice do izredne odpovedi pogodbe“.

14 Združenje je pri Handelsgericht Wien (gospodarsko sodišče na Dunaju) vložilo opustitveno tožbo in predlagalo, naj se A1 Telekom Austria odredi, da ne sme več uporabljati zgorajnavedenih pogojev iz splošnih pogojev.

15 Združenje namreč meni, da je zvišanje tarif družbe A1 Telekom Austria zakonito, samo če imajo potrošniki ob tem pravico do izredne odpovedi pogodbe.

16 Potem ko je Handelsgericht Wien (gospodarsko sodišče na Dunaju) s sodbo z dne 25. oktobra 2012 ugodilo predlogu združenja, je družba A1 Telekom Austria zoper to sodbo vložila pritožbo pri Oberlandesgericht Wien (višje deželno sodišče na Dunaju).

17 Oberlandesgericht Wien (višje deželno sodišče na Dunaju) je s sodbo z dne 16. maja 2013 deloma spremenilo navedeno sodbo. Združenje in družba A1 Telekom Austria sta pri predložitvenem sodišču oba vložila revizijo zoper sodbo, ki jo je izdalo Oberlandesgericht Wien.

18 Ker je Oberster Gerichtshof (Vrhovno sodišče, Avstrija) menilo, da je rešitev spora o glavni stvari odvisna od razlage določb Direktive 2002/22, je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali mora v členu 20(2) Direktive 2002/22 določena pravica naročnikov, da ‚ob objavi sprememb pogodbenih pogojev' odstopijo od pogodbe brez pogodbene kazni, veljati tudi za primer, če prilagoditev cen izhaja iz pogodbenih pogojev, ki že ob sklenitvi pogodbe predvidevajo prihodnjo prilagoditev (dvig/znižanje) cen glede na gibanje objektivnega indeksa cen življenjskih potrebščin, ki odraža spremembe vrednosti denarja?"

Vprašanje za predhodno odločanje

19 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 20(2) Direktive 2002/22 razlagati tako, da sprememba tarif zagotavljanja elektronskih komunikacijskih storitev in omrežij kot posledica uporabe določila o prilagoditvi cen iz splošnih pogojev, ki jih uporabi podjetje, ki zagotavlja te storitve, ker to določilo določa takšno prilagoditev glede na objektivni indeks cen življenjskih potrebščin, ki ga določi javna ustanova, pomeni „spremembo pogodbenih pogojev" v smislu te določbe, ki naročniku daje pravico, da odstopi od pogodbe brez pogodbene kazni.

20 Prvič, spomniti je treba, da je namen Direktive 2002/22 oblikovanje usklajenega regulativnega okvira, ki zagotavlja izvajanje univerzalne storitve v sektorju elektronskih komunikacij, to pomeni zagotavljanje opredeljenega minimalnega nabora storitev za vse končne uporabnike po dostopni ceni. V skladu s členom 1(1) te direktive je eden od njenih ciljev v celotni Evropski uniji zagotoviti razpoložljivost zelo kakovostnih javno dostopnih storitev z učinkovito konkurenco in izbiro (glej v tem smislu sodbo Base in drugi, C-389/08, EU:C:2010:584, točka 32 in navedena sodna praksa).

21 Namen določb Poglavja IV Direktive 2002/22 je varstvo interesov in pravic končnih uporabnikov.

22 Zakonodajalec Unije je v uvodni izjavi 30 te direktive določil, da so pogodbe o priključitvi na javno komunikacijsko omrežje ali javno dostopne elektronske komunikacijske storitve pomembno orodje za uporabnike in potrošnike, da se zagotovi minimalna raven preglednosti informacij in pravne varnosti. V uvodni izjavi 49 je prav tako opozoril na preglednost tarif za potrošnike. V tem okviru člen 20(1)(d) te direktive določa, da so v pogodbi v jasni, razumljivi in lahko dostopni obliki navedeni zlasti podrobni podatki o cenah in tarifah, in načini, na katere se lahko pridobijo ažurirane informacije o vseh veljavnih tarifah in dajatvah za vzdrževanje.

23 Poleg tega v skladu s členom 21(1) Direktive 2002/22 države članice zagotovijo, da lahko njihovi nacionalni regulativni organi naložijo podjetjem, ki zagotavljajo javna elektronska komunikacijska omrežja in/ali javno dostopne elektronske komunikacijske storitve, obveznost objave preglednih, primerljivih, ustreznih in ažuriranih informacij o veljavnih cenah in tarifah, o vseh stroških, povezanih s prekinitvijo pogodbe, ter o standardnih pogojih za dostop do in uporabo storitev, ki jih zagotavljajo ta podjetja končnim uporabnikom in potrošnikom. Take informacije se objavijo v jasni, izčrpni in preprosto dostopni obliki.

24 Člen 20(2) te direktive določa, da države članice zagotovijo, da imajo naročniki pravico, da ob objavi sprememb pogodbenih pogojev, ki jih predlaga podjetje, ki zagotavlja elektronska komunikacijska omrežja in/ali storitve, odstopijo od pogodbe brez pogodbene kazni. Države članice morajo zagotoviti,

da so naročniki o takšnih spremembah obveščeni pravočasno, najmanj pa en mesec pred uveljavitvijo teh sprememb, hkrati pa jih je treba obvestiti tudi o njihovi pravici do odstopa od takšnih pogodb brez pogodbene kazni, če novih pogojev ne sprejmejo.

25 Glede na te določbe je treba opozoriti, da je zakonodajalec Unije priznal, da imajo lahko podjetja, ki zagotavljajo elektronske komunikacijske storitve, pravni interes, da se spremenijo cene in tarife njihovih storitev (glej po analogiji sodbo RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, točka 46).

26 V tem primeru in kot izhaja iz predložitvene odločbe in postavljenega vprašanja, sporno določilo v splošnih pogojih poslovanja družbe A1 Telekom Austria določa prilagoditev tarif glede na objektivni indeks cen življenjskih potrebščin, ki ga določi javna ustanova, namreč avstrijski statistični urad (Statistik Österreich).

27 Iz tega sledi, da sprememba tarif, kot je dogovorjena v pogodbi, če temelji na jasni, razumljivi in javnosti lahko dostopni metodi indeksacije, ki izhaja iz odločitev in mehanizmov, sprejetih v okviru javne sfere, končnih uporabnikov ne more postaviti v drugačen pogodbeni položaj, kot pa izhaja iz pogodbe, katere vsebina je določena s splošnimi pogoji poslovanja, ki vsebujejo zadevno določilo.

28 Zato tako izvedene spremembe tarif ni mogoče šteti za spremembo pogodbenih pogojev v smislu člena 20(2) Direktive 2002/22.

29 Glede na zgoraj navedene ugotovitve je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 20(2) Direktive 2002/22 razlagati tako, da sprememba tarif zagotavljanja elektronskih komunikacijskih storitev in omrežij kot posledica uporabe določila o prilagoditvi cen iz splošnih pogojev, ki jih uporabi podjetje, ki zagotavlja te storitve, ker to določilo določa takšno prilagoditev glede na objektivni indeks cen življenjskih potrebščin, ki ga določi javna ustanova, ne pomeni „spremembe pogodbenih pogojev“ v smislu te določbe, ki naročniku daje pravico, da odstopi od pogodbe brez pogodbene kazni.

Stroški

30 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člen 20(2) Direktive 2002/22/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. marca 2002 o univerzalni storitvi in pravicah uporabnikov v zvezi z elektronskimi komunikacijskimi omrežji in storitvami (Direktiva o univerzalnih storitvah), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/136/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009, je treba razlagati tako, da sprememba tarif zagotavljanja elektronskih komunikacijskih storitev in omrežij kot posledica uporabe določila o prilagoditvi cen iz splošnih pogojev, ki jih uporabi podjetje, ki zagotavlja te storitve, ker to določilo določa takšno prilagoditev glede na objektivni indeks cen življenjskih potrebščin, ki ga določi javna ustanova, ne pomeni „spremembe pogodbenih pogojev“ v smislu te določbe, ki naročniku daje pravico, da odstopi od pogodbe brez pogodbene kazni.

Podpisi